

J. MICHAEL WALTON

Το αρχαίο ελληνικό θέατρο επί σκηνής. Εγχειρίδιο για τις παραστάσεις των αρχαίων δράματων στην κλασική εποχή και στους νεότερους χρόνους, Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα 2007, 629σ., ISBN 978-960-442-812-0.

Η Κατερίνα Αρβανίτη και η Βίκυ Μαντέλη παρουσιάζουν μια μετάφραση της μονογραφίας του Michael Walton, γνωστού κλασικού φιλόλογου στο Πανεπιστήμιο του Hull, μεταφραστή και σκηνοθέτη (*Greek Theatre Practice* 1980, μαζί με την M. McDonald: *Amid Our Troubles. Irish Versions of Greek Tragedy* 2002), *Living Greek Theatre* 1987, που ήταν ένα από τα πρώτα απτά τεκμήρια του ενδιαφέροντος της κλασικής φιλολογίας για την αναβίωση και τις μετέπειτα ερμηνείες του κλασικού ελληνικού ρεπερτορίου καθώς και του ενδιαφέροντος του σύγχρονου πρακτικού θεάτρου στην εμφάνιση σ' εκείνον τον πολιτισμό που δημιούργησε εκείνα τα δραματικά έργα, τα οποία τα τελευταία 25 χρόνια τόσο πολύ βρίσκονται στην επικαιρότητα του σύγχρονου θεάτρου. Ο «Πρόλογος στην ελληνική έκδοση του βιβλίου» διευκρινίζει το θέμα: «Εξού και ο τίτλος *Living Greek Theatre* του παρόντος τόμου, ο οποίος γράφτηκε ύστερα από παραγγελία του αμερικανικού εκδοτικού οίκου Greenwood Press κάπου είκοσι χρόνια πριν, αμέσως μετά την εκεί έκδοση του πρώτου μου βιβλίου με τίτλο *Greek Theatre Practice (Ελληνική θεατρική πρακτική)*. Εκείνο που ζητήθηκε συνοπτικά ήταν ένα βιβλίο το οποίο κάτω από τον ίδιο τίτλο θα προσέφερε πραγματικές πληροφορίες, στο βαθμό που είναι γνωστές, για όλες τις πλευρές του θεάτρου της κλασικής Αθήνας. Μια επιτομή όλων των συζόμενων έργων, με τα πρόσωπα, τις υποθέσεις (πλοκή), τα δραματικά και θεατρικά χαρακτηριστικά, όσο το δυνατόν περισσότερες παραπομπές και, τέλος, ένα ξεχωριστό τμήμα για τη γνώμη των μετέπειτα κριτικών σχετικά με διάφορες πτυχές του αρχαίου θεάτρου, μαζί με μια σειρά από δοκίμια για την πορεία της σκηηνικής του αναβίωσης τα τελευταία εκατό χρόνια. Αυτό το τελευταίο μέρος ήταν ένα σχεδόν άθικτο πεδίο μελέτης εκείνη την εποχή, το οποίο όμως αποδεικνύεται πλούσια φλέβα για τη σύγχρονη γνώση» (σ. 10).

Στο μεταξύ τα πράγματα βέβαια έχουν αλλάξει και η βιβλιογραφία για την αναβίωση του αρχαίου θεάτρου μεγαλώνει αλματωδώς (πολλά από τα βιβλία αυτά έχουμε παρουσιάσει στους προηγούμενους τόμους της *Παραβάσεως*). Ακριβώς για το λόγο αυτό, και επειδή η Εισαγωγή αυτή συμπεριλαμβάνει και το σύνολο της αρχαίας ελληνικής δραματολογίας, δεν στάθηκε δυνατό να συμπληρωθεί η σχετική βιβλιογραφία, επειδή είναι στην κυριολεξία τεράστια. Ωστόσο στον τόμο αυτό συνεργάστηκαν και άλλοι μελετητές: η Ευγενία Σωμαρά συντάξε το ευρετήριο, στο τμήμα της «Αναβίωσης» την Ελλάδα κάλυψε η Αλίκη Μπακοπούλου-Χωλς, την Ευρώπη του 20^{ου} αιώνα ο Richard Beacham, την Αγγλία ο ίδιος ο Walton και τη Βόρεια Αμερική ο Peter D. Arnott (πρόκειται για τη γνωστή αγγλοκεντρική αντίληψη των πραγμάτων).

Αλλά ως πάρουμε τα πράγματα με τη σειρά τους: στον «Πρόλογο στην ελληνική έκδοση του βιβλίου» (σ. 9 εξ.) ακολουθεί «Προλογικό σημείωμα των μεταφραστριών» (σ. 13 εξ.) και η «Εισαγωγή του συγγραφέα» (σ. 17 εξ.). Το πρώτο κεφάλαιο, «Το παρόν και το παρελθόν», δίνει το ιστορικό και πολιτισμικό πλαίσιο του αρχαίου θεάτρου: «Αρχαίο Ελληνικό Δράμα: Γιατί;» (σ. 23 εξ.), «Αρχαίο Ελληνικό Δράμα: Πώς;» (σ. 35 εξ.). Αμέσως φαίνεται το γλαφυρό, προσωπικό και μη ακαδημαϊκό ύφος του συγγραφέα, που απευθύνεται και στο μη μνημένο αναγνώστη. Ειδικά το δεύτερο εισαγωγικό κεφάλαιο αναφέρεται στις συνθήκες της παράστασης, τις γιορτές και τους δραματικούς αγώνες, το χώρο του θεάτρου, την παραγωγή και την παράσταση, τους θεατές και ηθοποιούς. Με το κεφάλαιο Β' περνού-

με στην ανάλυση του ρεπερτορίου: πρώτα στην τραγωδία: Αίσχυλος (σσ. 73 εξ.), Σοφοκλής (σσ. 109 εξ.), Ευριπίδης (σσ. 151 εξ.), η τραγωδία στη Ρώμη (σσ. 259 εξ.). Στη βιογραφία των δραματουργών ακολουθούν οι αναλύσεις των σωζόμενων έργων. Κάθε μία από τις αναλύσεις αυτές προσφέρει τα εξής: τίτλο και έκταση σε στίχους, παράσταση (χρονολογία, μέρος τετραλογίας, βραβεία), πρόσωπα του δράματος (με την έκταση του ρόλου τους σε στίχους), ανάλυση της πλοκής, σκηνική παρουσίαση, δραματικά και θεατρικά χαρακτηριστικά καθώς και ρόλοι του έργου που εμφανίζονται και σε άλλες τραγωδίες. Κατ' αυτόν τον τρόπο τα κεντρικά κεφάλαια της μονογραφίας λειτουργούν ως δραματολογικός οδηγός του αρχαίου θεάτρου. Την ίδια διάρθρωση έχει και το τρίτο κεφάλαιο για την κωμωδία: Αριστοφάνης (σσ. 265 εξ.), Μένανδρος (σσ. 329 εξ.), Η κωμωδία στη Ρώμη (σσ. 345 εξ.).

Το υπόλοιπο του βιβλίου είναι ένας οδηγός της πρόσληψης: κεφάλαιο Δ' ασχολείται με κριτικούς και σχολιαστές της αρχαιότητας: Πλάτων (σσ. 351 εξ.), Αριστοτέλης (σσ. 355 εξ.), Οράτιος (σσ. 365 εξ.), Βιτρούβιος (σσ. 367 εξ.), Λουκιανός (σσ. 369 εξ.), Αθηναίος (σσ. 373 εξ.) και Πολυδεύκης (σσ. 375 εξ.), και κεφάλαιο Ε' με την πρόσληψη των νεότερων χρόνων: Ελλάδα (Α. Μπακοπούλου-Χωλς, σσ. 381 εξ.), Ευρώπη (R. Beacham, σσ. 429 εξ.), Αγγλία (J. M. Walton, σσ. 473 εξ.) και Βόρεια Αμερική (P. D. Arnott, σσ. 511 εξ.). Εδώ υπάρχουν σημαντικές παραλείψεις, αλλά ο συνοπτικός και ενδεικτικός χαρακτήρας των άρθρων αυτών τις δικαιολογεί. Στο ελληνικό τμήμα υπάρχει και κατάλογος των «Παραστάσεων στο Θέατρο Ηρώδου του Αττικού - Φεστιβάλ Αθηνών» 1955-1986 (σσ. 418 εξ.) και «Παραστάσεων στο Φεστιβάλ Επιδαύρου» (σσ. 423 εξ.) και «Δωδώνης» (σσ. 427 εξ.). Στη συνέχεια παραξενεύει ο διαχωρισμός Ευρώπη/Αγγλία. Το κεφάλαιο για την Ευρώπη ασχολείται σε μεγάλη έκταση με τον Reinhardt και παρουσιάζει αισθητά κενά: προσφέρει και έναν κατάλογο «Παραστάσεων στο Θέατρο των Συρακουσών» 1914-1986 (σσ. 471 εξ.). Ενώ στην «Ευρώπη» από την εποχή της Αναγέννησης δόθηκαν 43 σελίδες, στην Αγγλία και μόνο αφιερώνονται ολόκληρες 36 σελίδες (με καταλόγους για παραστάσεις σε διάφορα κολέγια σσ. 507 εξ.), ενώ για την Αμερική, χωρίς παλαιότερη θεατρική παράδοση, 39 σελίδες.

Ακολουθούν τα παραρτήματα: «Συνοπτική παρουσίαση των έργων» (σσ. 553 εξ., κατά συγγρ., με τίτλο, τοποθεσία, χορό, πρόσωπα του δράματος, θέμα, κατά συγγρ. και μη σωζόμενα έργα, άλλα έργα με τον ίδιο τίτλο κτλ.), «Χρονολόγιο» (σσ. 577 εξ.), «Γλωσσάρι» (σσ. 581 εξ.), ακολουθεί ακόμα η βιβλιογραφία (σσ. 589 εξ.), βιβλιογραφία μεταφραστριών (σσ. 601 εξ., κυρίως για τα παραθέματα), η βιογραφία των συνεργατών (σσ. 605 εξ.) και των μεταφραστριών (σσ. 607 εξ.) καθώς και το Ευρετήριο (σσ. 609 εξ.). Χωρίς αμφιβολία πρόκειται για έναν χρήσιμο οδηγό για σχολική και πανεπιστημιακή χρήση, αλλά και για κάθε ενδιαφερόμενο και ένα ευρύτερο αναγνωστικό κοινό. Το «ελαφρύ» ύφος του συγγρ., με το οποίο προσεγγίζει και αναπτύσσει ένα πολύ «βεβαρυμένο» γνωστικό αντικείμενο, εξασφαλίζει στο βιβλίο μια καθολικότερη απήχηση.